

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут мистецтв
Кафедра музичного фольклору

*Уляна Кот – майстриня,
берегиня традиційної
української культури*

Рівне
видавець
Олег Зень
2017

УДК 39(477.81)
ББК 63.5(4Укр – 4Рів)
К 73

Друкується за ухвалою вченої ради
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 12 від 29 грудня 2016 року)

Рецензенти:

- І. В. Малафіїк** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної і соціальної педагогіки та акмеології Рівненського державного гуманітарного університету;
- Я. В. Сверлюк** – доктор педагогічних наук, професор, заступник директора Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
- В. В. Вербець** – доктор педагогічних наук, професор, проректор із науково-педагогічної та навчально-методичної роботи Рівненського державного гуманітарного університету.

Редактор-укладач

- Б. Й. Столярчук** – професор кафедри музичного фольклору Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету, відмінник освіти України

Уляна Кот – майстриня, берегиня традиційної української культури / ред.-уклад. Б. Й. Столярчук. – Рівне: О. Зень, 2017. – 192 с.
ISBN 978-617-601-202-3

Книга присвячена 80-річчю від дня народження заслуженого майстра народної творчості України, співачки, берегині традиційної культури нашого народу Уляни Петрівни Кот, уродженки села Крупове Дубровицького району Рівненської області.

УДК 39(477.81)
ББК 63.5(4Укр – 4Рів)

ISBN 978-617-601-202-3

© Б. Й. Столярчук, 2017

Багато часу пройшло від тієї зустрічі, не стало вже Оксани Федорівни... Ми потім не раз ще бачилися з Уляною Петрівною на різноманітних фестивалях, концертах та фольклорних святах, були ще й фольклорні експедиції в село Крупове... але найбільше мені запам'яталася та перша наша зустріч у сільській хатині в жовтні 1988 року. А записи, здійснені в тій пам'ятній експедиції – колядки, щедрівки, веснянки, дитячі та ліричні пісні – на довгі роки стали основою репертуару фольклорних гуртів «Веснянка» та «Весняночка» Етнокультурного центру Рівненського ПДМ.

Віктор КОВАЛЬЧУК, керівник Етнокультурного центру «Веснянка»
Рівненського ПДМ, відмінник освіти України,
заслужений працівник культури України

НИЗЬКИЙ УКЛІН ВАМ, УЛЯНО ПЕТРІВНО

Вдячна долі, що маю щастя спілкуватися з мудрою жінкою, унікальною співачкою, прекрасним знавцем традиційної музичної культури Полісся Уляною Петрівною Кот.

Ще будучи студенткою випускного курсу РДІК проходила перредипломну практику у відділі фольклору та етнології Рівненського обласного центру народної творчості. Там у 1980 році познайомилася з Уляною Петрівною. З того часу розпочалася наша співпраця і приятелювання. Неодноразово виїжджаючи у с. Крупове чи при зустрічах у м. Рівне, дивувалася її бездоганним знанням традицій і обрядів села, захоплювалася талантом співачки. Її унікальний лірично-тужливий голос дуже змістовно відображає духовний світ поліщуків – їхню філософію і ментальність. Завдяки унікальній пам'яті співачка безпомилково відтворює стародавній, мало ким знаний репертуар. Гармонійне поєднання особистих рис і творчого таланту дало благодатний ґрунт для становлення видатної виконавиці.

Особливі враження залишилися від весілля сина Петра, на якому гуляли всім відділенням фольклору, а саме, від цікавих обрядодій, пісень, музики, традиційної їжі, тощо. Улітку 1983 року завідувачем відділу фольклору С. І. Шевчуком була організована експедиція із запису музичного фольклору в Дубровицькому районі. До складу увійшла і моя молодша сестра, студентка другого курсу РДІК Галя Січкарук. Перед нами стояло завдання записати крупівське весілля. Упродовж двох днів Уляна Петрівна, відклавши

поточну роботу, крок за кроком розповідала про весільні обрядодії, супроводжуючи розповідь обрядовими піснями. Допомогала їй мама, Оксана Федорівна, маленька худенька літня жінка з жилавими натрудженими руками та добрими очима. Записали ми майже повністю весілля і півтори сотні обрядових пісень. Оскільки ми не мали достатнього досвіду та практики запису, то пізніше С. І. Шевчук уточнював інформацію і зробив текстову стенограму, дотримуючись діалектичних особливостей мовлення.

Пригадую поїздку до м. Києва з нагоди звіту Рівненщини в Національному палаці «Україна» у березні 2004 року. Уляна Петрівна проспівала поліську баладу і спустилася до зали аби роздати власноруч випечене печиво «трепетушки». Раптом із зали низький жіночий голос вигукнув: «Улянко! Улянко!», а інший, чоловічий: «Уляно Петрівно!». Уляна Кот на якусь мить розгубилася, а тоді: «О, впізнала. Та це ж Галина Верховинець та Василь Скуратівський». Залу розірвали бурхливі оплески. Галина Верховинець, у 1980-ті – головний редактор популярної в Україні радіопередачі «Золоті ключі», лауреатом якої була Уляна Петрівна. Василь Скуратівський – письменник, дослідник етнокультури, редактор журналу «Народна творчість та етнографія», який неодноразово зустрічалися з Уляною Петрівною у неї вдома та при нагоді у Києві й записав десятки пісень, цікаві розповіді про традиції села. Окрім них багато науковців здійснювали записи пісенного матеріалу, серед них – Степан Шевчук, Юрій Рибак, Катерина Приймачук, Віктор Ковальчук (м. Рівне) Ірина Клименко (м. Київ), Яна Куришко-Шаргар (м. Сарни) та ін. Багато пісень записала від бабусі онука Вікторія, донька сина Петра та невістки Тамари, яка навчалась у нас на кафедрі. Будучи учасницею фольклорного ансамблю «Волиняни», до державного іспиту підготувала обряд «Крупівські заручини» і головним консультантом звісно ж була її бабуся.

Починаючи з 90-х років, окремі пісні з голосу Уляни Кот видрукувані у багатьох репертуарних збірках. 2006 року, до 70-літнього ювілею співачки, мною видано невеличку збірочку пісень «Вибрані пісні з голосу Уляни Кот». Більше тисячі пісень записав музикант і фольклорист Кузьма Смаль з м. Чернівці. Вони розмістились у трьох збірках «Ой зозуле, сива пташко», «Ой зацвіла червона калина», «Ой були ми на весіллі...».

Запам'яталася поїздка пізньої осені 2012 року з метою запису

окремих весільних пісень, оскільки деякі з них було втрачено. Зважаючи на поважний вік, Уляна Петрівна все ж таки частину запису зробила повноцінно. Проте деякі пісні народна виконавиця співала тихо, інколи голос зривався. Сиділи до другої години ночі, співали, розмовляли. Так непомітно проспівала мені майже все весілля. Зранку показала свої нехитрі, написані простими фломастерами малюнки, на яких, за її розповідями, зображена сім'я, рідна хата, подвір'я, а тоді ще прочитала кілька своїх віршів та поспівала власноруч складені пісні, як вона їх називає «житейські». Після цієї зустрічі у мене виникла ідея зробити студійний запис її пісень, переспіваних студентами класу. 2015 року разом зі студенткою-випускницею Марією Дехтяр ми підготували і записали на студії «Камертон» CD-диск «Пісні з голосу Уляни Кот у виконанні Марії Дехтяр». До альбому увійшло 14 пісень різних жанрів. На ювілейному вечорі ми подарували цей диск онуці Вікторії Кот.

Час невпинно пливе, хочеться його зупинити аби ще довго насолоджуватися спілкуванням з цією дивовижною жінкою, слухати пісні, оповідки, мудрі життєві настанови. Низький уклін Вам, Уляно Петрівно, здоров'я і довголіття.

Людмила ГАПОН, ст. викладач
кафедри музичного фольклору ІМ РДГУ

ЗМІСТ

Уляна Петрівна Кот – гордість Поліського краю (Б. Столярчук)	3
Фольклорне розмаїття таланту заслуженого майстра народної творчості України Уляни Петрівни Кот (А. Котяш, І. Придюк)	4
ВІДГУКИ В ЗМІ ПРО УЛЯНУ КОТ	25
Співає Уляна Кот (С. Грица)	25
Поліські узори (С. Шевчук)	27
Поліський серпанок (Л. Орел)	29
Чарівна нитка (Г. Дем'янчук)	33
Хата, творчістю багата (С. Шевчук)	35
За народними традиціями	36
Сонце на поліському серпанку (В. Качкан)	40
Душа поліського краю (Г. Козаков)	50
Мудрослів'я Уляни Кот (С. Шевчук)	52
Квітнуть народні таланти (Л. Герасимчук)	53
Шана за натхнення (О. Олексів)	55
Творчий звіт Уляни Кот (С. Шевчук)	56
Дивосвіти (В. Бойчук)	58
Співуча «Берегиня» (С. Шевчук)	60
Уляна Кот у США (С. Шевчук)	65
Пісня на серпанку (В. Марієнко)	67
Дзвени, народна пісне	68
Чарівне веретено (Л. Орел)	70
Берегиня (В. Борисенко)	77
Традиційні промисли та ремесла Рівненського Полісся (Р. Тишкевич)	80
В гостях у студентів (З. Іванчук)	82
Тема жінки-матері в народнопісенній творчості Волинського Полісся (С. Димченко)	82
За народними традиціями	85
Любов до пісні – з дитинства	85
Виставка мистецтва одного села (М. Дем'янець)	86
Серпанкове розмаїття Поліського краю (Ф. Якубович)	90
Берегиня пісенних скарбів Полісся (К. Смаль)	91

Щоб не загинула народна пісня (С. Шевчук, Л. Гапон)	95
Берегиня пісенних скарбів (В. Басараба)	102
Уляна Кот: «Пісня та ткацтво – то мої дві нерозлучниці» (О. Дем'янчук)	104
Магнетизм її співу (О. Слободзян)	108
Берегиня пісенного фольклору (Р. Данилюк)	110
У пам'яті збережено (Л. Шевело)	110
Неходжені стежки Кузьми Смаля	115
Тисячолітня Дубровиця завмерла (А. Садовник)	116
Самотня легендарна майстриня (А. Садовник)	120
Повернення поліського весілля (Н. Позняк-Хоменко)	123
Книга від 76-річної хранительки пісень (Є. Цимбалюк)	125
Народні пісні Середнього та Західного Полісся (Я. Куришко-Шаргар)	126
Чи то пісня лягла на полотно, чи то полотно стало піснею (Л. Родіна)	137
Генетичний код майстринь села Крупове. Уляна Петрівна Кот: талант, який не має меж (Л. Костюк, У. Букайло)	144
Хор Верьовки проміняла на поліські серпанки (Н. Позняк)	151
НАРИСИ ПРО ТВОРЧІСТЬ УЛЯНИ КОТ	154
Інформація про обробку льоноволокна, виготовлення та використання серпанкових тканин та головні убори мешканців с. Крупове (А. Українець)	154
Катерина Приймачук розповідає про зустрічі із заслуженим майстром народної творчості УРСР, ткалею с. Крупове Дубровицького р-ну Уляною Петрівною Кот (К. Приймачук) ..	158
Слово про Уляну Кот (Р. Цапун)	160
Уляна Кот у моєму житті (Ю. Рибак)	162
Берегиня традиційної культури Українського Полісся (Л. Алієва) ..	165
Так щасливо склалася доля (Н. Рабчевська)	166
Пливуть лебедики (В. Пашинська)	168
Пам'ятна перша зустріч (В. Ковальчук)	168
Низький уклін Вам, Уляно Петрівно (Л. Гапон)	170
СВІТЛИНИ ЖИТТЯ ТА ТВОРЧОСТІ УЛЯНИ ПЕТРІВНИ КОТ ..	173

Наукове видання

Уляна Кот – майстриня, берегиня
традиційної української культури

Редактор-укладач
Богдан Столярчук

Коректор
Ганна Кревська

Комп'ютерний набір
Олександри Федоришиної

Технічний редактор
Олег Борилюк

Підп. до др. 22.02.2017.
Формат 60x84¹/₁₆.
Папір офісн.
Друк цифр.
Гарнітура Mysl.
Ум. др. арк. 11,2.
Обл. вид. арк. 11,2.
Наклад 300 пр.

Видавець О. Зень
Свідоцтво суб'єкта видавничої
справи РВ № 26 від 6 квітня 2004 р.
пр. Кн. Романа, 9/24, м. Рівне, 33022;
тел.: 0-362-24-45-09; 068-025-067-4;
olegzen@ukr.net

Друк: VPM-ПОЛІГРАФ
вул. Буковинська, 3, м. Рівне, 33000;
0362-64-21-34